

54.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 16 stycznia 1928 r.

o stanie wojennym.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Stan wojenny może być wprowadzony w czasie wojny na obszarze, objętym działaniami wojennymi, t. zn.

- a) na obszarze wojennym,
- b) na rejonach umocnionych i
- c) na obszarach warownych wraz z rejonami tychże.

Granice obszaru, objętego działaniami wojennymi, ustala, zmienia i znosi Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych w drodze rozporządzeń, ogłaszanych w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Wewnętrzny podział obszaru wojennego pod względem wojskowo-operacyjnym i wojskowo-administracyjnym (obszar operacyjny i etapowy) należy do kompetencji Naczelnego Wodza i upoważnionych przez niego władz wojskowych.

Art. 2. Wprowadzenie stanu wojennego należy do Naczelnego Wodza.

W rozporządzeniu Naczelnego Wodza, wprowadzającym stan wojenny, ma być oznaczony obszar, na jakim stan wojenny będzie obowiązywać, oraz mają być wskazane skutki prawne, jakie wprowadzenie stanu wojennego dla ludności za sobą pociąga (art. 5 — 9).

Art. 3. Rozporządzenie Naczelnego Wodza, wprowadzające lub uchylające stan wojenny, powinno być ogłoszone w Dzienniku Rozporządzeń Naczelnego Wodza i równocześnie obwieszczone w sposób, zapewniający jego rozpowszechnienie w miejscu zastosowania.

O ile nie jest wskazany termin inny, stan wojenny wchodzi w życie lub ustaje na obszarze każdego powiatu z chwilą obwieszczenia w miejscowości, stanowiącej siedzibę powiatowej władzy administracji ogólnej.

Art. 4. Wprowadzenie stanu wojennego powoduje czasowe zawieszenie następujących praw obywatelskich:

- 1) wolności osobistej (art. 97 Konstytucji),
- 2) nietykalności mieszkania (art. 100 Konstytucji),
- 3) wolności prasy (art. 105 Konstytucji),
- 4) tajemnicy korespondencji (art. 106 Konstytucji) oraz
- 5) prawa koalicji, zgromadzania się i zawierania stowarzyszeń (art. 103 Konstytucji).

Zawieszenie powyższych praw obywatelskich powoduje z mocy samego prawa skutki, określone

w art. 5 — 9 rozporządzenia niniejszego, o ile rozporządzenie wprowadzające stan wojenny nie ogranicza ich wyraźnie do ciśniejszego zakresu.

Ponadto, wprowadzenie stanu wojennego powoduje skutki prawne, wskazane w art. 11 — 14 rozporządzenia niniejszego.

Art. 5. Czasowe zawieszenie prawa wolności osobistej:

1) nadaje władzy administracyjnej prawo bez polecenia władz sądowych:

- a) osoby, zagrażające obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu, poddać rewizji osobistej i aresztowaniu z prawem przytrzymania w areszcie do dni 14, a w sprawach, należących do orzecznictwa karno-administracyjnego, zarządzić jako środek zapobiegawczy zaaresztowanie na czas nie dłuższy, niż 3 miesiące;
- b) osoby te przytrzymać na okres nie dłuższy, niż 3 miesiące, w miejscach, nieprzeznaczonych dla osób, skazanych lub aresztowanych z powodu przestępstw, przy poddaniu ograniczeniom koniecznym ze względu na cel przytrzymania (internowanie);
- c) osobom tym nakazać zamieszkanie na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy na oznaczonym obszarze lub w pewnej miejscowości, z czym łączy się zakaz opuszczania obszaru tak oznaczonego i obowiązek stosowania się do innych ograniczeń, które władza wprowadzi (konfinowanie);
- d) osoby te wydaląć z obszaru, objętego stanem wojennym, lub z jego części z zakazem powrotu.

Miejsce przytrzymania i zamieszkania, wskazane na zasadzie p. b) i c), może być położone na obszarze stanu wojennego lub poza nim.

Internowanie wolno zarządzić tylko wówczas, jeśli cel zabezpieczenia nie da się osiągnąć przez konfinowanie, albo jeśli konfinowany narusza obowiązki z konfinowania wynikające. Wydalonego wolno konfinować lub internować, a konfinowanego internować także wówczas, jeśli z okoliczności później ujawnionych lub z następnego zachowania się odnośnej osoby wynika, że wydane zarządzenie nie jest wystarczające.

Internowanie lub konfinowanie na okres do dni 30 może zarządzić powiatowa władza administracji ogólnej, na okres zaś dłuższy — wojewódzka władza administracji ogólnej; powiatowa władza administracji ogólnej powinna w ciągu 10 dni po wydaniu decyzji przekazać akta sprawy wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która zadecyduje o dalszym trwaniu internowania lub konfinowania, albo o zwolnieniu od tych zarządzeń w ten sposób, aby interesowany był powiadomiony o decyzji przed upływem wspomnianego 30-dniowego terminu;

- 2) powodując, że względem osób, oskarżonych (obwinionych) o popełnienie na obszarze stanu wojennego zbrodni lub występku, będzie stosowane jako środek zapobiegawczy zaaresztowanie, które wolno uchylić tylko za kaucją lub poręczeniem, jeżeli prokurator na to się zgodza.

W sprawach o wykroczenia wolno stosować wszelkie środki zapobiegawcze na tych samych zasadach, które według ustaw postępowania karnego mają zastosowanie w sprawach o zbrodnie.

Art. 6. W razie czasowego zawieszenia prawa nietykalności mieszkania władze administracyjne mogą bez polecenia władz sądowych zarządzić u osób, zagrażających obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu rewizję domową i zajęcie papierów lub przedmiotów, pozostających w związku z prowadzonym dochodzeniem.

Art. 7. Czasowe zawieszenie prawa wolności prasy nadaje władzy administracyjnej prawo:

- a) wprowadzać cenzurę prewencyjną dla druków i innych wytworów, przeznaczonych do rozpowszechniania, lub też wyznaczać termin do składania obowiązkowych egzemplarzy druków — do 6 godzin, innych wydań — do 7 dni przed puszczeniem ich w obieg;
- b) konfiskować i zawieszać druki i inne wytwory, przeznaczone do rozpowszechniania, jeśli zagrażają one obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu;
- c) odbierać im debity pocztowy i ograniczać ich rozpowszechnianie;
- d) uzależniać powstawanie nowych czasopism od uprzedniego zezwolenia władzy;
- e) czasowo wstrzymywać wykonywanie przemysłów i zajęć, które przez powielanie utworów literackich lub artystycznych, albo przez ich rozszerzanie, zagrażają obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu;
- f) zakazywać plakatowania, wystawiania na widok publiczny, kolportowania lub innego rozszerzania druków i innych wytworów, przeznaczonych do rozpowszechniania, bez specjalnego zezwolenia władzy.

Art. 8. Czasowe zawieszenie prawa tajemnicy korespondencji nadaje władzy administracyjnej prawo zarządzić bez pozwolenia władz sądowych:

- a) otwieranie i przeglądanie przesyłek pocztowych, jako też kontrolę treści telegramów i rozmów telefonicznych;
- b) zatrzymywanie, zajęcie i konfiskatę w całości lub w części przesyłek pocztowych oraz telegramów, lub też przerywanie rozmów telefonicznych, zagrażających obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu.

Art. 9. Czasowe zawieszenie prawa koalicji, zgromadzania się i zawiązywania stowarzyszeń pociąga za sobą następujące skutki:

- a) dla utworzenia nowych stowarzyszeń i związków oraz ich oddziałów, oprócz zwykłych wymagań, potrzebne jest zezwolenie władzy administracyjnej;
- b) władza administracyjna może zawiesić działalność tych stowarzyszeń i związków oraz ich oddziałów, które zagrażają obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu;

- c) władza administracyjna może działalność stowarzyszeń i związków oraz ich oddziałów uzależnić od szczególnych warunków;
- d) władza administracyjna może wejrzeć w akta stowarzyszeń i związków oraz ich oddziałów;
- e) władza administracyjna może nakazać uprzednie zawiadomianie władzy o posiedzeniach i zebraniach stowarzyszeń i związków oraz ich oddziałów, jak również o wszelkich niepublicznych zgromadzeniach i zebraniach, oraz może wysyłać swych przedstawicieli na te posiedzenia, zebrania i zgromadzenia, celem ich kontroli;
- f) władza administracyjna może wstrzymać wykonanie uchwał stowarzyszeń i związków oraz ich oddziałów;
- g) zgromadzenia publiczne dla wszystkich przystępne, czy to w zamkniętych lokalach, czy pod odkrytym niebem, jak również pochody, zabawy publiczne, uroczystości i t. p., nie mogą odbywać się bez uprzedniego pisemnego zezwolenia władzy administracyjnej;
- h) władza administracyjna ma prawo zakazywania znow, zrzeszeń i wszelkich czynności agitacyjnych, mogących zagrażać obronie Państwa, jego bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu.

Art. 10. W miejscowościach, w których ze względu na działania wojenne władze administracyjne nie funkcjonują, uprawnienia władz administracyjnych przechodzą na władze wojskowe, wyznaczone przez Naczelnego Wodza.

Art. 11. Naczelnemu Wodzowi przysługuje prawo wydawania rozporządzeń i zarządzeń z mocą obowiązującą dla całego obszaru, objętego stanem wojennym, lub jego części w sprawach:

- a) obrony Państwa, jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, o ile nie są one unormowane innymi przepisami rozporządzenia niniejszego;
- b) bezpieczeństwa siły zbrojnej;
- c) osobistych i rzeczowych świadczeń wojennych, przymusowego wycofywania ludności i mienia, oraz odstępowania na cele obrony Państwa zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów;
- d) wzmocnienia służby bezpieczeństwa i powołania do jej pełnienia jako świadczenia osobistego także ludności miejscowej pod nadzorem organów samorządowych gminnych i wiejskich oraz pod dozorem technicznym władz wojskowych; zarządzenie to, niezależnie od odpowiedzialności cywilnej i karnej (art. 14) poszczególnych osób, czy to z pośród organów samorządu za zaniedbanie nadzoru lub niewykonanie zarządzeń władz i organów administracyjnych, czy to z pośród ludności za niewykonanie nakazów, wydanych przez te władze lub przez władze samorządowe, albo za nienależyte spełnienie służby bezpieczeństwa, — powoduje odpowiedzialność gminy lub wsi za szkody i straty, wyni-

kłe z zaniedbania tych obowiązków przez ich organa samorządowe lub ich mieszkańców, jak również wynikłe ze zbrodni, choćby popełnionej poza ich terytorjum, jeśli zbrodniarz w gminie lub wsi choćby tylko przygotowywał się do zbrodni, albo przed czynem lub po czynie ukrywał się, a ludność miejscowa zaniedbała o tem donieść w porę władzy policyjnej.

Niezależnie od prawa poszkodowanego dochodzenia odszkodowania na zwykłej drodze sądowej, wojewódzka władza administracji ogólnej może stwierdzić odpowiedzialność gminy lub wsi i nakazać gminie lub wsi wyrównanie szkód i strat oraz wyegzekwować je w trybie administracyjnym na rzecz poszkodowanego. Gmina lub wieś ma prawo żądania zwrotu wyrównanych szkód i strat od odnośnych przestępców oraz osób, winnych zaniedbania obowiązków, przewidzianych w ustępie niniejszym;

- e) regulowania zaopatrzenia ludności obszaru wojennego w artykuły pierwszej potrzeby;
- f) warunków zdrowotnych na obszarze wojennym;
- g) wycofania władz, urzędów, instytucyj państwowych oraz mienia państwowego;
- h) niszczenia i usuwania wszystkiego, co mogłoby utrudnić działanie wojenne lub pomagać nieprzyjacielowi, albo ułatwiać jego zadaniam.

Uprawnienia, wyszczególnione w artykule niniejszym, może Naczelny Wódz przelewać na władze wojskowe lub cywilne.

W sprawach, wymienionych w artykule niniejszym, przysługuje Naczelnemu Wódcowi prawo zawieszania na czas trwania stanu wojennego zarządzeń centralnych władz państwowych, o ile wykonanie takich zarządzeń mogłoby utrudnić lub też wyrzucić wpływ ujemny na działania wojenne.

Rozporządzenia Naczelnego Wodza powinny być ogłaszane w Dzienniku Rozporządzeń Naczelnego Wodza i równocześnie obwieszane w sposób, zapewniający ich rozpowszechnienie w miejscu zastosowania.

Art. 12. Wprowadzenie stanu wojennego stanowi dostateczną podstawę do wprowadzenia na obszarze wojennym sądów doraźnych dla przestępstw, podlegających sądownictwu doraźnemu w myśl odpowiednich ustaw, a popełnionych na tym obszarze.

Poza przestępstwami, które w myśl obowiązujących przepisów podlegają sądownictwu doraźnemu, można na obszarze stanu wojennego poddać temu sądownictwu nadto inne przestępstwa, zagrożone karą śmierci, lub też zagrożone karą pozbawienia wolności, jeżeli władza wprowadzająca sądy doraźne uzna te przestępstwa za szczególnie niebezpieczne dla obrony Państwa.

Na obszarze, na którym wprowadzono stan wojenny, prawo wprowadzenia sądów doraźnych dla przestępstw, wskazanych w ust. 1 i 2 artykułu niniejszego, przysługuje również Naczelnemu Wódcowi, niezależnie od uprawnień zwyczajnie ustawą do tego powołanych władz. Rozporządzenie Naczelnego Wodza, wprowadzające lub uchylające sądy doraźne,

winno być ogłoszone w sposób, przewidziany w art. 3 ust. 1 rozporządzenia niniejszego, i podane do wiadomości właściwym władzom sądowym.

W wypadkach, przewidzianych w ust. 2 artykułu niniejszego, sąd doraźny orzeka, niezależnie od przewidzianych w ustawach kar dodatkowych:

- 1) karę śmierci lub w nader ważnych okolicznościach łagodzących karę bezterminowego ciężkiego więzienia, jeśli przestępstwo w postępowaniu zwyczajnym jest zagrożone co najmniej karą ciężkiego więzienia lub więzienia powyżej jednego roku;
- 2) ciężkie więzienie do lat 10, jeżeli przestępstwo w postępowaniu zwyczajnym zagrożone jest inną karą pozbawienia wolności.

Sądy doraźne, wprowadzone na podstawie artykułu niniejszego, czy to przez Naczelnego Wodza, czy też przez władze, zwyczajnie ustawą do tego powołane, wchodzą w życie w terminie, wskazanym w ust. 2 art. 3 rozporządzenia niniejszego.

Sądy doraźne, wprowadzone na podstawie artykułu niniejszego, trwają mimo uchylecia stanu wojennego do czasu uchylecia ich przez Radę Ministrów; w czasie trwania stanu wojennego, Rada Ministrów może uchylić powyższe sądy doraźne na wniosek Naczelnego Wodza, przedstawiony jej za pośrednictwem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 13. Jeśli na obszarze, na którym obowiązuje stan wojenny, są wprowadzone lub mają być wprowadzone sądy doraźne, Rada Ministrów może upoważnić Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia, że w stosunku do przestępstw, popełnionych na obszarze, na którym wprowadzono stan wojenny, w czasie istnienia tego stanu dozwolone jest stosowanie postępowania doraźnego bez zachowania ograniczeń co do terminów, zakreślonych dla przesłuchania oskarżonych (obwinionych), trwania dochodzeń, złożenia wniosku co do stawienia oskarżonego przed sądem doraźnym, wyznaczenia rozprawy głównej i czasu jej trwania.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, przewidziane w ustępie poprzednim, powinno być ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej; ust. 2 art. 3 rozporządzenia niniejszego ma odpowiednie zastosowanie.

Art. 14. Za przekroczenie nakazów i zakazów, rozporządzenia niniejszego lub też rozporządzeń i zarządzeń na podstawie rozporządzenia niniejszego wydanych, o ile za ten czyn wedle innych ustaw nie grozi kara surowsza, — wymierza się karę grzywny od 30 do 3.000 złotych lub aresztu do 6 miesięcy, albo obie kary łącznie.

Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu, na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny, karę zastępczego aresztu według słusznego uznania, jednak nie ponad 3 miesiące.

Art. 15. Do orzekania o czynach karalnych z art. 14 rozporządzenia niniejszego powołane są powiatowe władze administracji ogólnej bez względu na przepisy innych ustaw lub rozporządzeń, ograniczające je co do wysokości wymierzonej kary.

Od orzeczenia powiatowej władzy administracji ogólnej można w ciągu dni 3 od dnia zawiadomie-

nia skazanego ustnie lub pisemnie o orzeczeniu wnieść na ręce tej władzy odwołanie się do właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga prawomocnie przy odpowiednim zastosowaniu przepisów, dotyczących odwołań od wyroków sądów powiatowych (pokoju). Sąd okręgowy nie może jednak uchylić orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania przez władzę administracyjną.

Odwołanie nie wstrzymuje wykonania kary. Powiatowa lub wojewódzka władza administracji ogólnej może jednak na prośbę skazanego lub z urzędu wstrzymać lub przerwać wykonanie kary pozbawienia wolności. O ile, mimo wniesienia odwołania, powiatowa władza administracji ogólnej nie wstrzymała wykonania takiej kary, przesyła ona bezzwłocznie akta wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która decyduje prawomocnie o wstrzymaniu lub przerwie kary i najpóźniej szóstego dnia po otrzymaniu aktów kieruje je do sądu okręgowego celem rozpatrzenia odwołania.

Jeśli istnieje uzasadniona obawa, że oskarżony (obwiniony) nie stanie przed władzą administracyjną lub sądem, albo też uchylili się od kary, albo zarządzić jako środek zapobiegawczy areszt (areszt śledczy).

O ile nie ma zastosowania art. 5 p. a), decyzję co do środka zapobiegawczego poweźmie na żądanie władzy administracyjnej najbliższy sąd powiatowy (pokoju).

Art. 16. Po wprowadzeniu stanu wojennego wszystkie cywilne władze państwowe, których siedziba urzędowania znajduje się na obszarze, objętym stanem wojennym, pozostają na miejscu, pełniąc swe funkcje nadal w zakresie swojej kompetencji.

Wycofanie tych władz, z wyjątkiem władz i urzędów kolejowych, przeprowadza odnośny wojewoda na zarządzenie Naczelnego Wodza, lub też wyznaczonych przez niego władz wojskowych.

Powiatowe władze administracji ogólnej i policja państwowa wycofują się i wracają na opuszczone stanowiska na skutek zarządzeń właściwych władz wojskowych.

Art. 17. Wszystkie władze, urzędy, instytucje, zakłady i przedsiębiorstwa państwowe, z wyjątkiem kolejowych, są na obszarze wojennym podporządkowane wojewódzkim władzom administracji ogólnej w sprawach, dotyczących wycofania i dyzlokacji. Co do władz centralnych, zarządzenia w powyższym zakresie wydaje Rada Ministrów.

Wojewódzkiej władzy administracji ogólnej przysługuje prawo oddania do dyspozycji władz wojskowych tych znajdujących się na obszarze wojennym organizacji państwowych, zorganizowanych w sposób wojskowy, które ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 18. Wojewódzkie władze administracji ogólnej są obowiązane wykonywać zarządzenia Naczelnego Wodza, lub też wyznaczonych przez niego dowódców armij, lub komendantów okręgów etapo-

wych, w zakresie spraw, objętych art. 5 — 9 i 11 rozporządzenia niniejszego.

Pozatem, wojewódzkie władze administracji ogólnej podlegają nadal naczelnym władzom państwowym.

Rozporządzenia i zarządzenia centralnych władz państwowych, posiadające charakter ogólny, a odnoszące się do obszarów, objętych stanem wojennym, o ile pośrednio lub bezpośrednio dotyczą interesów działań wojennych, powinny być równocześnie z ich wysłaniem do tych obszarów przesłane w odpisach Naczelnemu Wodzowi.

Władze wojskowe, wymienione w ust. 1 artykułu niniejszego, mogą w wypadkach koniecznej potrzeby żądać z podaniem uzasadnienia od właściwych wojewódzkich władz administracji ogólnej usunięcia od wykonywania obowiązków służbowych na obszarze wojennym podległych im funkcjonariuszów państwowych. Wojewódzkie władze administracji ogólnej obowiązane są bezzwłocznie uczynić zadość tym żądaniom i wyznaczyć odpowiednich zastępców.

Wojewódzkie władze administracji ogólnej na żądanie władz wojskowych, wymienionych w ust. 1 artykułu niniejszego, mogą zażądać od właściwych władz samorządowych usunięcia w określonym terminie od wykonywania obowiązków służbowych na obszarze wojennym podległych im funkcjonariuszów i wyznaczenia odpowiednich zastępców. Powiatowa władza administracji ogólnej na żądanie władz wojskowych, wymienionych w ust. 1 artykułu niniejszego, usuwa od wykonywania obowiązków służbowych na obszarze wojennym funkcjonariuszów gminnych. Władza samorządowa winna żądaniu temu bezzwłocznie uczynić zadość pod rygorem ustanowienia na koszt samorządu komisarza rządowego do pełnienia odnośnych funkcji służbowych.

Art. 19. W sprawach dotyczących stosunku służbowego między armją z jednej strony, a ludnością cywilną i władzami cywilnymi z drugiej strony działają:

- 1) przy Naczelnym Wodzu — Generalny Komisarz Cywilny, powołany przez Naczelnego Wodza w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych;
- 2) przy oznaczonych przez Naczelnego Wodza organach władzy wojskowej — komisarze cywilni, mianowani przez Naczelnego Wodza w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych na wniosek Generalnego Komisarza Cywilnego.

Zakres działania wyżej wymienionych komisarzy cywilnych określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 20. W sprawach wymagających interwencji, współdziałania lub zarządzeń ze strony cywilnych władz państwowych lub też samorządowych, władze wojskowe zwracają się ze swymi żądaniemiasadniczo bezpośrednio do właściwych wojewodów. Wyjątek stanowią wypadki, w których władze wojskowe mogą w myśl obowiązujących ustaw zwracać się bezpośrednio do niższych władz administracyjnych.

W wypadkach niecierpiących zwłoki władze wojskowe mogą zwracać się bezpośrednio do powia-

towych władz administracji ogólnej, które w granicach swej kompetencji są obowiązane ich żądanie wykonać.

O tem, który wypadek należy uważać za niecierpiący zwłoki, decyduje wyłącznie władza wojskowa.

Art. 21. Wprowadzenie stanu wojennego wyklucza na danym obszarze stosowanie przepisów o stanie wyjątkowym.

O ile na obszarze, na którym istniał poprzednio stan wyjątkowy, wprowadzono stan wojenny, — wydane poprzednio rozporządzenia i zarządzenia na podstawie przepisów o stanie wyjątkowym pozostają nadal w mocy, jeżeli nie są sprzeczne z rozporządzeniem niniejszem, lub też nie zostaną zmienione rozporządzeniami i zarządzeniami, wydanymi na podstawie rozporządzenia niniejszego.

Art. 22. Zniesienie granic obszaru, objętego działaniami wojennymi, powoduje z mocy samego prawa zniesienie stanu wojennego.

Wyłączenie pewnych miejscowości z obszaru, objętego działaniami wojennymi, powoduje z mocy samego prawa zniesienie stanu wojennego w tych miejscowościach.

Uchylenie stanu wojennego, o ile ma nastąpić przed zniesieniem, lub też zmianą granic obszaru wojennego, należy do kompetencji Naczelnego Wodza.

Rozporządzenia, przewidziane w artykule niniejszym winny być ogłaszane w sposób, określony w art. 1 lub też 3 rozporządzenia niniejszego.

Uchylenie stanu wojennego powoduje z mocy samego prawa uchylenie wszelkich rozporządzeń i zarządzeń Naczelnego Wodza, wydanych dla obszaru, na którym stan wojenny uchylono, z wyjątkiem rozporządzeń i zarządzeń, dotyczących sądownictwa doraźnego (art. 12 ust. 6).

Nie dotyczy to jednak kar i postępowania karnego, przewidzianych w art. 14 i 15 rozporządzenia niniejszego, jak również odpowiedzialności gmin lub wsi za szkody i straty oraz postępowania odszkodowawczego, przewidzianych w art. 11 rozporządzenia niniejszego. Rozpoczęte postępowanie doraźne, w którym na zasadzie art. 13 nie zachowano terminów ustawowych, należy prowadzić dalej, mimo niezachowania tych terminów.

Art. 23. W zakresie spraw, objętych rozporządzeniem niniejszem, Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych określi w drodze rozporządzenia właściwość, tok instancyj i tryb postępowania władz administracyjnych, o ile rozporządzenie niniejsze nie zawiera odnośnych postanowień.

Minister Spraw Wewnętrznych władny jest także określić w miarę potrzeby tryb uzyskania przez gminę lub wieś środków dla wyrównania szkód i strat, przewidzianych w art. 11, drogą odpowiedniej daniny lub świadczeń osobistych.

Tok instancyj i tryb postępowania władz wojskowych określi rozporządzenie Naczelnego Wodza.

Art. 24. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych,

Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości, w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 25. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy sprzeczne z jego postanowieniami.

Art. 26. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych
J. Piłsudski

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romochi*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*